

VIULIN IN BAJS - DVE GLASBILI SEVERNE ISTRE

Dario MARUŠIČ

etnomuzikolog, 66320 Portorož, Strunjan 18, SLO
etnomusicologo, 66320 Portorose, Strignano 18, SLO

IZVLEČEK

Če izvzamemo novejšo harmoniko, je tradicija godčevstva v severni Istri vezana predvsem na zasedbe z osnovnim jedrom violina-mali bas. Da njuna prisotnost ni samo kopija godalnih zasedb iz umetne glasbe, dokazuje tako izvajalska tehnika kot organologija in repertoar. Po drugi strani pa gre morebitno zvezo z umetno glasbo iskati v obdobju glasbenega baroka. Razvidna sta transnacionalni značaj pojava "viulina in bajs" in njegova vitalnost na dokaj širokem prostoru. Čeprav godčevski repertoar spada v novejšo tradicijo, naletimo tudi na določene prvine, ki so pogostejše pri starejšem izročilu, in s pomočjo njih si lahko zamislimo prehod med obema praksama, ponekod še danes prisotnima v istem kraju ali celo pri istih izvajalcih.

UVOD

Čeprav ljudsko glasbo Istre ne moremo popolnoma izvzeti iz konteksta kulturološkega zaledja Slovenije, Hrvaške in severne Italije, je tudi res, da je ta v okviru omenjenih enot dokaj avtonomnega izraza.

Glede na glasbene oblike, ki se tu pojavljajo, se istrska glasba navezuje ne samo na omenjeno zaledje (vključujoč celotno srednjo Evropo), ampak tudi na bolj oddaljena območja, kot so Bosna¹, Črna gora², srednja in južna Italija³.

Istra je obrobno območje treh velikih kultur in večplastnost ljudskega glasbenega izročila je torej po mnogočem v skladu z etnogenezo istrskega prebivalstva.

Osnovna razdelitev na starejše in novejše izročilo⁴ samo delno ustreza nacionalnim polarizacijam, ki so jasneje razvidne le z jezikovne plati pevskega repertoar-

ja. V tem smislu lahko ločimo slovenske, hrvaške, italijanske (istrobeneške in istriotske), istroromunske in črnogorske pesmi. Po glasbeni plati pa imamo slovenske, hrvaške, italijanske, istroromunske, črnogorske pesmi starejšega izročila ter slovenske, hrvaške, italijanske pesmi novejšega izročila.

Istrska glasba že dolgo privlači pozornost etnomuzikologov. Relativno dobro je bila proučena starejša tradicija, predvsem glasba v t.i. **istrski lestvici** (in nekaj manj glasba iz Čičarije), skoraj v popolnosti pa je ostala neobdelana novejša tradicija.

Godčevska tradicija je bila v severni Istri do nedavnega zastopana predvsem z zasedbami, katerih osnovno jedro sta violina in mali dvostrunski bas.

1 Skupne točke med petjem iz zahodne Bosne in Čičarije (prim. FULANOVIČ-ŠOŠIČ M., Polifoni oblici u sjeverozapadnoj Bosni. Rad XVII. Kongresa SUFJ, Igalo 1969.

2 Skupne točke med petjem Črne gore in vasi Peroj v Istri.

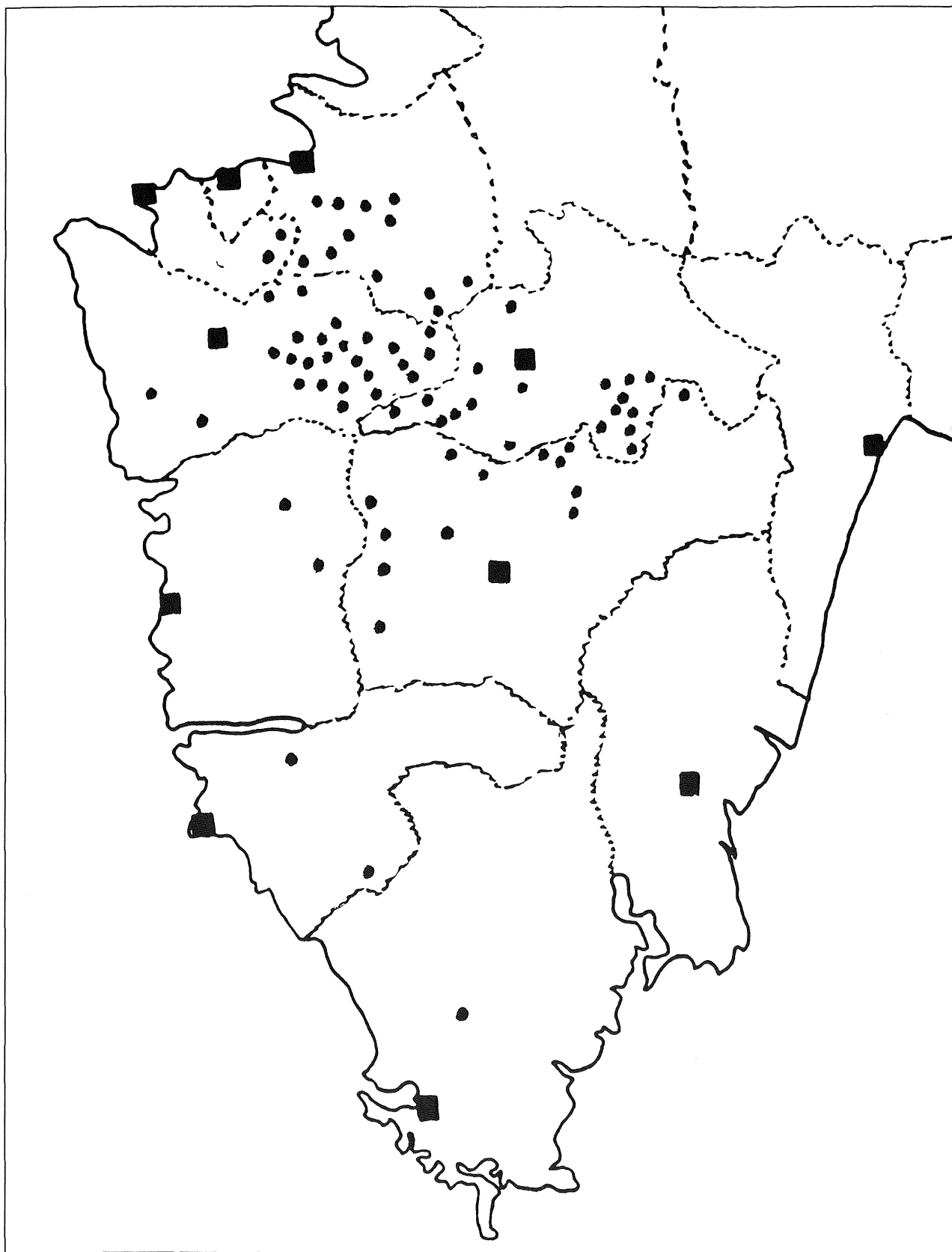
3 Dvoglasno petje imenovano "a vatoccu" iz Mark in Abruzzov ter dvoglasno petje kalabrijskih Albancev v mnogočem podobno istrskemu dvoglasju starejše tradicije (prim. kasete MARCHE, CANTI E MUSICHE POPOLARI, Albatros VC 4863; plošča GLI ALBANESI DI CALABRIA, Albatros VPA 8501.

4 Starejše izročilo:

-dvoglasje v istrski lestvici in njenih novejših modifikacijah,
-dvoglasje Čičarije,
-dvoglasje Vodnjana (Dignano), Galizane (Gallesano) in Bal (Valle).

Novejše izročilo:

-tonalna glasba.

Pike označujejo razširjenost violina in bajsja po sedanjih občinah v Istri.

BIBLIOGRAFSKI PODATKI O PRISOTNOSTI VIULINA IN BAJSA V ISTRI⁵

Prvi, ki omenja uporabo violina, je **Petronio** 1681. leta:

"(...) a suono di pifferi, o di citara, o di violino; e questi suonatori nell'andar et tornar dalla chiesa, suonando precedono la sposa."⁶

Naslednje pričevanje najdemo komaj leta 1815 pri **Bretonu**:

"(...) des instruments de diferente sorte tels que le guitare, le violon, la musette."⁷

Zasedbo violin-bajs prvič omenja leta 1847. **Fachinetti**:

"Alcuni tra gli Slavi Istriani chiamano alle loro nozze suonatori di violino e di basso, che sono per lo più artisti della Carnia: ma generalmente sono più amanti di certi suonatori di pive all'antica."⁸

V opisu plesa iz Vodnjana leta 1889 **Caprin** beleži:

"(...) quei balli rapidi al suono del violino e del contrabasso, con l'accompagnamento di villote (...)"⁹

Natančneje opise uporabe violina in bajs najdemo pri avtorjih z začetka našega stoletja. Tako piše 1910. leta **Vidossi**:

"Solo in tempi più recenti per l'accompagnamento si usò la chitarra, lo strumento tipico della villota fu il violino, e non accompagnò soltanto il canto ma introdusse anche fra ogni due versi un motivo rapido allegro (...) Allora arrivavano in paese i musicanti, i "zigozaini" come li chiamano ancora in qualche parte d'Istria; essi suonavano il violino, un contrabasso a scartamento ridotto, detto "bassetto" o, colla parola indigena e antica, "liron", e un clarinetto a cinque chiavi, più tardi anche la cornetta."¹⁰

V rokopisu **Iginia Bassicha** iz 1913. leta, ki opisuje svatbene običaje v okolici Buzeta, sta tudi dva notna zapisa melodije koračnice in valčka¹¹.

Izčrpne podatke o izvajalski praksi vokalno-instrumentalne furlane iz Vodnjana nam poda **Babudri**:

"(...) la sua instrumentazione popolare tutta speciale, che vuole un accompagnamento di violino o piffero e di una viola da gamba (...) detta dal popolo "el bassetto", sostituita oggi molto bene dal violoncello, (la

Notna primera 1 in 2

viola da gamba) viene suonata a corde vuote, non tócche da dita, su una estensione di quattro note a due corde."¹²

V obdobju od leta 1930 do 1943 **Cossar** objavi več zapisov istrskih običajev, opremljenih s fotografijami godcev, leta 1955 pa še sintetični članek o ljudskem plesu.¹³

Za Slovensko Istro najdemo podatke pri **Hrovatinu** v začetku petdesetih let, ko na tem območju že ni več domačih godcev na violin in bajs (podatki so za Dvori, Lopar, Marezige, Babiče, Pomjan, Zupančiče)¹⁴ in se nanašajo na predvojni čas. V drugih terenskih zvezkih takratne etnološke ekipe najdemo še podatke za Šufter, Padno, Krkavče in Koštabono.

Prvi zvočni posnetki so iz okolice Buzeta, kjer sta v sedemdesetih letih večkrat snemala sodelavec GNI ZRC SAZU **Julijan Strajnar**¹⁵ in glasbeni urednik puljske radijske postaje **Renato Pernić**.¹⁶

5 V tekstu sem namesto violina-mali bas uporabil najbolj razširjeno ljudsko terminologijo violin-bajs.

6 P. PETRONIO, *Memorie sacre e profane dell'Istria*, a cura di G. BORRI, Trieste 1968.

7 M. BRETON, *L'Illirie et la Dalmatie, ou Moeurs, usages et costumes de leurs habitants et de ceux des contrées voisines*, traduit de l'allemand de M. le docteur Hacquet, par M. B., Paris 1815.

8 D. A. FACCHINETTI, *Degli slavi istriani-IV. Formalità usate nella celebrazione delle nozze*, v "L'Istria", 11 1847.

9 C. CAPRIN, *Marine istriane*, Trieste 1889.

10 G. VIDOSSÌ, *Saggi e scritti minori di folklore*, Torino, Botega d'Erasmus 1960.

11 Povzeto po L. PLESNIČAR, *Svatbeni običaji v okolici Buzeta v prvi polovici XIX. stoletja*, v "Časopis za slovensko krajevno zgodovino Kronika" 1957.

12 F. BABUDRI, *Fonti vive dei Veneto Giuliani*, Milano 1926.

13 R. M. COSSAR, *I balli del popolo istriano nei primi decenni del Novecento*, v "Pagine istriane", V 1955 n. 1.

14 R. HROVATIN, *Ter. 3 (Dekani); Ter. 4 (Marezige)*.

15 Fonoteka GNS ZRI SAZU.

16 Fonoteka Istriaca, Radio Pula.

POJAV VIULINA IN BAJŠA

Danes igrajo na violin in bajs le v okolici Buzeta in Grožnjana, medtem ko sta bili v preteklosti obe glasbili razširjeni na celotnem območju ob Mirni in Dragonji ter v zaledju Poreča. Uporabljali so ju še v Balah in Vodnjanu. V našem stoletju je bila zabeležena njuna prisotnost v sedemdesetih krajih, vsaj v petdesetih so bili domači godci (Glej zemljevid!).

Violina in bajs sta bili vselej glasbili tako Hrvatov kot Slovencev in Italijanov in ravno tako je bil skupen repertoar.

Na splošno imamo zelo malo podatkov, ki se nanašajo na ljudsko glasbo severne Istre¹⁷. Zagotovo je muziciranje v istrski lestvici segalo do Mirne, ponekod pa tudi do današnje slovensko-hrvaške meje, ter delno v obmejne kraje na slovenski strani. Za ostalo Slovensko Istro nimamo nobenih starejših virov, tako da imamo lahko zasedbo violin-bajs za sedaj v tem delu Istre za najstarejšo.

Posebno zanimivo je območje med Mirno in dolino Fojbe, kjer sta še danes živi obe tradiciji, starejša v vokalni glasbi, novejša v instrumentalni. Prav zaradi omenjenega pomanjkanja starejših virov težko natančno ugotovimo mehanizme transformacije stare instrumentalne tradicije in zamenjavo miha z violinom in bajsom.

Prvi godci na violin in bajs so v Istri po vsej verjetnosti bili potujoči glasbeniki iz Carnie (morda tudi Kranjske). Njih so bogatejše družine najemale za igranje na svatbi, kar je po pripovedovanju informatorjev pomenilo potrditev ugleda. Prvi domači godci so bili mlajši, dovezetnejši za novosti in obe instrumentalni praksi sta nekaj časa

živeli vzporedno, vendar generacijsko razdeljeni. Starejša se je v bistvu končala šele s smrtjo starih godcev.

Za razliko od same izvajalske prakse je bila bistveno drugačna usoda vsebine starejšega izročila. Ob novih vižah, ki so prevladale zaradi svoje "modernosti", so delno uspele ohraniti svoje mesto tudi stare. Največkrat je to bilo odvisno od sposobnosti godcev pri "prevajanju" le-teh v jezik novih estetskih kategorij. Tehnična neprimernost novih glasbil kot pogosto naveden razlog za opuščanje starih plesov je le malo verjetna (nova glasbila so končno tehnično popolnejša od prejšnjih)¹⁸. Tako so ponekod balun, čeprav prilagojen novi instrumentaciji, dalje plesali tudi ob spremljavi violina in bajs¹⁹ ali še mlajših instrumentov, kot so orglice in harmonika²⁰.

Opaziti je še nekatere skupne vzporednice. Tako so arie in marče po svoji funkciji klicanja neveste in uvoda v ples identične s speljivanjem neveste in mantinjadami.

Notni primer 4; Aria. Bepo Šorgo iz Reparca

Notni primer 3; Balun. Nadalin Gržinić iz Brišca

Notni primer 5; Marča. Josip Vežnaver iz Škofi

17 I. JARDAS, Po grožnjanskem krasu. Buje 1971; Z. KLJAKOVIĆ, Crteži narodnih rukotvorina zone "B" STT, 1952 ZIF rkpC 8; I. MATETIČ-RONJGOV, Narodne popijevke iz Bujštine (zona B-STT), 1952 ZIF rkpN 148; J. MIKAC, Istarska škrinjica, Zagreb, Nakladni zavod MH 1977; I. TAŠ, Narodne pjesme, običaji, praznovjerja i pripovjetke okolice Buja, 1952 ZIF rkp 82; I. D., Narodni plesovi cone "B" STT 1953 ZIF rkpP 4; M. TURNŠEK, Od morja do Triglava, I, Trst 1952.

18 I. IVANČAN, Istarski narodni plesovi, INU, Zagreb 1963.

19 Škofi, Topolovac, Brižac, Bijančići, Lesiščina.

20 Beram, Semići.

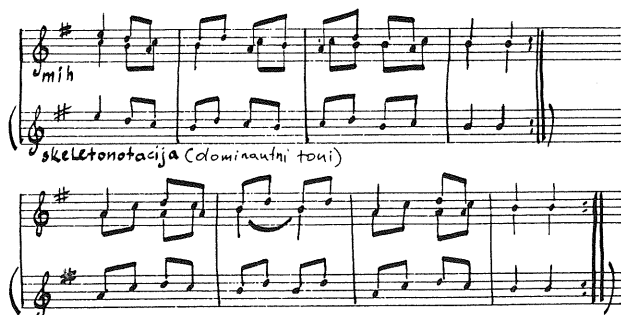
Zveza s starejšo tradicijo so morda (problematika je še premalo raziskana, da bi to mogli z gotovostjo trditi) tudi pogoste violinske viže z inicialisom na supertoniki ali zgornjem vodilnem tonu.

Ce primerjamo naslednja dva primera, je podobnost obeh viž, čeprav pripadata različnima izročiloma, več kot očitna).

Prav tako sta se ohranila izraza *piskat* in *sopèt*, ki označujeta tudi igranje na violino in bajs.

Notni primer 6; Polka ingležina. Rodolfo Vodopija iz Račiškega brega

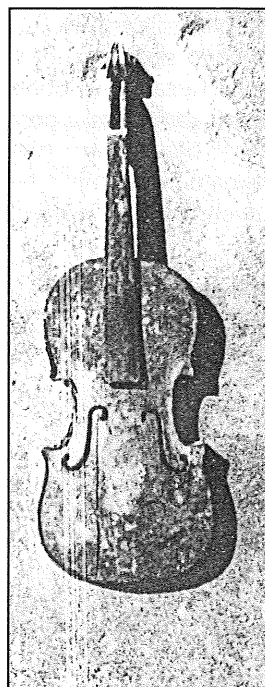

Notni primer 7; Balun. Grgo Orlič iz Pule (mih)

VIULIN

(škant, Picio Zighizun, Zinglić, mala Gigla)

Viulini istrskih godcev so kupljeni tovarniški in obrtniški izdelki, večinoma neistrskega izvora, nekaj pa je tudi izdelkov domačih izdelovalcev. Na glasbilih je pogosto opaziti priredbe in zamenjave nekaterih delov, kot npr. kobilice, mostička, duše. Na dveh viulinih tovarniške izdelave sta godca zamenjala originalni vrat z novim, ki je bil na glasbilo pritrjen ravno, kot pri baročnih violinah²¹. Ker sta oba godca že mrtva, nisem uspel ugotoviti, ali je to posledica nevesče izdelave ali zavestna prilagoditev zahtevam godca (nekateri bajsi imajo namreč tudi ravni vrat s klinasto ubiralko). Pri dveh viulinih, izdelanih v Istri, je oblika trupa bolj podobna mlajšim violam *da braccio*²², medtem ko ima eden celo neizbočeno ravno dno (slika 1)²³. Večina violinskih lokov je kupljenih, včasih pa je doma izdelani krajši in težji lok namenjen drugi violini²⁴.

Slika 1; violin Ivana Matkovića iz Krpani

Čeprav je z organološkega vidika drugačno glasbilo, velja tu omeniti "viulin ut kanele (viulin de cana)". Na približno 30 cm dolgem kosu trske (arundo donax) sta napeti dve žici. Namesto loka služi sirkova palčka, namazana s *kalo fonjo*. Na tako glasbilo se je mnogo godcev v mladosti učilo viže, ki so jih igrali starejši godci.

- 21 Erkovčići, Mesarići.
- 22 Krpani, Bregi.
- 23 Krpani.
- 24 Martinčići, Bijančići, Ščulci.

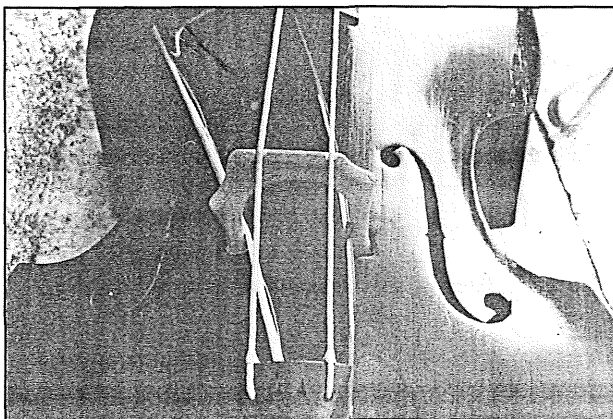
BAJS

(Ieron, Bassetto, Grando Zighizun, Velika Giga)

Iz organološkega in ergološkega vidika so še zanimivejši bajsi. Njihove dimenzije so različne in gredo od malega basa do violončela. Kot violini so tudi bajsi različnega porekla: kupljeni so bili od potujočih godcev, Karnjelov in Romov, nabavljeni na Češkem, pogosto tudi izdelani v Istri. Istrski bajs ima vselej samo dve struni v kvintni uglasitvi (C-D), celo pri tistih instrumentih, kjer je jasno razvidno, da so bili prvotno izdelani kot tri- ali celo štiristrunski. Ključi so kovinski in nihče od informatorjev se ni spominjal morebitne uporabe lesenih.

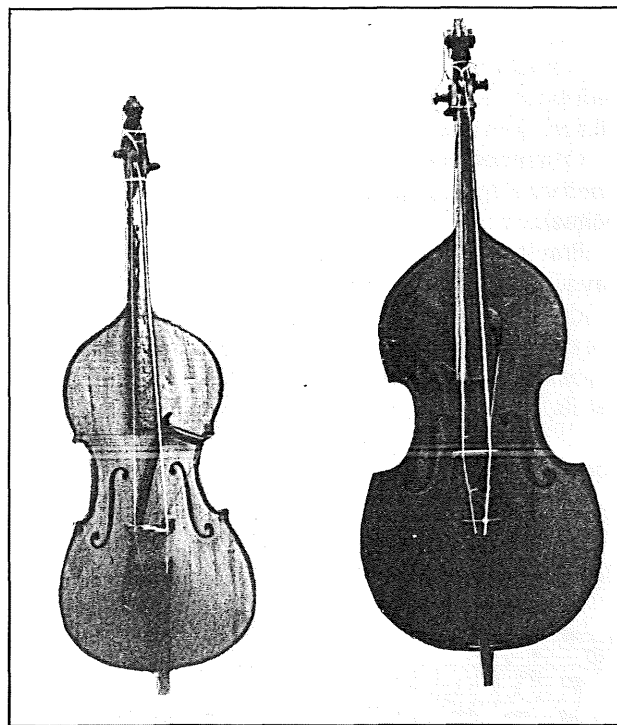
Dva bajsa iz Ščulcev sta bila izdobljena iz murvinega debla, tako da so bili vrat, dno in stranice iz enega kosa, pokrov pa je bil prilepljen z raztaljenim žveplom²⁵.

Glavna značilnost bajsov sta vsekakor konstrukcija in oblika kobilice, duše in rebra. Bajs nima duše v pravem pomenu, kajti njeno vlogo prevzame ena od nog kobilice, ki je daljša in se skozi štirioglato odprtino v pokrovu opira na dno glasbila (slika 2), medtem ko je rebro neposredno izdobljeno skupaj s pokrovom ter na več mestih preluknjano. Ta zanimiva oblika kobilice ni, kot je bilo prvotno videti, samo istrska posebnost. Najdemo jo tudi na Poljskem²⁶, Slovaškem²⁷ (v obeh deželah tudi na nekaterih violinah), v Carniji²⁸ ter kot najnovejše odkritje tudi pri dveh basih iz Cerknega in Idrije²⁹.

Slika 2;detajl kobilice na bajsu

Istrske bajse lahko razdelimo v dve skupini. V prvo skupino spadajo bajsi violske oblike, z dušo na desni strani, v drugo pa bajsi violinske oblike, z dušo na levi in torej tudi s spremenjenim mestom rebra.

Slika 3;na levi bajs violske oblike iz Martinčičev, na desni bajs violinske oblike iz Šavli

IZDELOVALCI

Kot že rečeno, so bili nekateri violini in bajsi izdelani v Istri. Sam si je violin izdelal **Ivan Matković** iz Krpani, bajs pa **Josip Ščulac** iz Ščulcev in **Šandro Bolterštajn** iz Bijančiči. Po več instrumentov so izdelali **Ninin Makovac** iz Meštri, **Nanič Keršič** iz Kluni in **Bepi Faust Pišić** iz Gradinj, ki je svoje izdelke tudi sam prodajal po severni Istri.

Še danes izdelujejo glasbila (predvsem bajse, za katere je v zadnjih letih zaradi ponovnega oživljanja ljudske glasbe severne Istre 130 precejšnje povpraševanje) **Josip Krnjus** iz Pazina, **Otavio Štokovac** iz Kolari pri Grožnju in **Libero Bernobič Benečič** iz Erkovčiči pri Humu.

STIL IN TEHNIKA

Kljub individualnostim, ki jih zasledimo pri posameznikih, ugotavljamo tudi določene skupne značilnosti, ki označujejo izvedbe istrskih godcev.

Violinisti držijo vrat glasbila v dlani med palcem in kazalcem. Z zapestjem pritiskajo obod violina, ki je prislonežen na godčevem vratu, tako da imajo godci glavo

25 Izdelal Josip Ščulac Miletov.

26 Basy kaliskie.

27 Terchovská basa.

28 Liròn iz muzeja v Tumieču in liròn skupine "La sedon salvadie".

29 Iz razstave slovenskih ljudskih glasbil v Slovenskem etnografskem muzeju.

30 Za oživljanje te glasbe so prvenstveno pomembne skupine ISTRANOVA, TRIO KRAS, PIŠČACI ter vsakoletno srečanje bajsistov v Motovunu.

Slika 4; Otavio Štokovac iz Kolari

prosto (slika 4). Večina uporablja samo tri prste v prvi legi³¹ in zaradi same drže se pri redkih prehodih glissando v drugo lego viulin premakne iz prvotnega položaja. Drugi viulin sloni z bokom pokonci na levem ali desnem ramenu oziroma na prsih pod brado (slika 5).

Slika 5; Nadalin Gržinič iz Brišca

Starejši godci igrajo zmeraj po dveh strunah, od katerih ena zveni v prazno, prisotne pa so tudi prave dvojke.

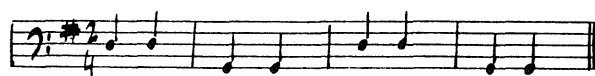
Drža loka je zelo individualna, a vedno drugačna od šolske. Lok je nagnjen z lesenim delom proti kobilici ter na strunah opravi krožno pot. Pri prvem viulinu je uporabljena zgornja polovica loka, pri drugem samo spodnja.

Od okraskov so najpogostejši predložke, mordenti in posebna vrsta vibrata, ki ga izvajajo z izmenjavanjem večjega in manjšega pritiska prsta na struno.

Glede na omenjene značilnosti ter nekatere terminološke detajle (npr. **partide** za splet plesov) lahko postavimo zvezo z baročno violinistično prakso, ko je še po mnogočem obstajala minimalna razlika med ljudskim in šolanim godcem³².

Še Giuseppe Tartini večkrat poudarja pomembnost poslušanja ljudskih godcev ter njihove načine okraševanja melodije in tehniko loka predlaga v posameznih primerih svojim učencem.³³

Tehnika bajs je preprostejša. Bajs je z žebliem na koncu noge uprt v tla (ker se v novejšem času igra tudi na mestih, kjer tla niso lesena, godci pribijejo na nogo gumijasto ploščico) in je naslonjen na godčevem levem bedru, razen pri igranju koračnic, ko godcu visi preko ramen nagnjen dokaj v levo. Bajsisti držijo lok na nemški način in ga vlečejo vedno proti sebi. Smer se izmenjuje le pri prehodih.

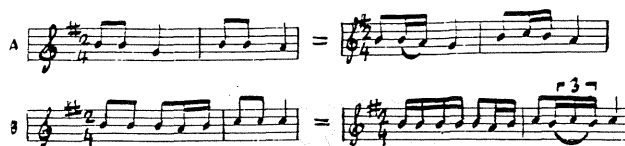

Notni primer 8; Polka ingležina. Šandro Bolterštajn iz Bijančiči

Notni primer 9; Polka ingležina. Ivan Matković iz Krpani

Starejši godci igrajo ritmično bordune na toniki in dominantni ali ostinato ponavljajo določeni melodijski obrazec, medtem ko so mlajši močno pod vplivom basovske linije godb na pihala in slovenske narodno-zabavne glasbe.

Notni primeri 10, A in B

31 Nekateri violinisti uporabljajo celo samo dva prsta (glej notni primer 11).

32 O tem: GEOFFROY-DECHAUME A., *I "segreti" della musica antica*, Milano 1973; ROVIGHI L., *Violino popolare e violino barocco. Quadro dei rapporti tra due linguaggi e due prassi*. v: *Strumenti musicali e tradizioni popolari in Italia*, Roma 1985; CAVALLINI I., *Musica, cultura e spettacolo in Istria tra '500 e '600*, Firenze 1990.

33 ROVIGHI L., op. c.

♩. = 188

VIOLIN 0 3 0 3 0 2 3 2 2 2 0 2 3 0 0 0 3 2 2 2 3 0 3 0

BAJS

3 0 2 3 2 2 2 0 2 3 0 0 2 0 3 3 3 3 2 3 2 2 0

0 2 3 2 3 2 0 2 3 0 0 3 0 2 3 2 0 2 3 0 0 2 0 3 3 3 3

CODA

3 3 0 0 2 2 3 0 3

Notni primer 11; *Mafrina*. Tone Klarič (violin) in Tone Blažević (bajs) iz *Bregi-Sveti Donat*

Struktura skladb je zgrajena na izmenjavanju tonalitete tonike in dominante (*G-D*) oziroma dominante in subdominante (*D-G*). Število ponavljanj ni strogo določeno, običajno pa je neparno in viže se zaključijo v začetni tonaliteti z dodatkom kode ("na dugo"). Vsak *dacapo* je variacija, ki jo godci izvedejo predvsem z drobitvijo osnovnih notnih vrednosti.

REPERTOAR

Repertoar je sestavljen iz plesov³⁴, ki so lahko samostojne viže (največkrat tudi vokalno parafrazirane) ali ritmu plesa prilagojene pesmi, ter iz svatbenih in pustnih *marč* (koračnic). Iz repertoarja so že v štiridesetih letih začele izginjati arie, skladbe v rubatu ritmu, ki so jih igrali pred nevestino hišo.

34 Starinski valcer, starinska polka-šaltin, polka spasel, mazurka, mafrina, šetepaši, dopaši-cotič, balun.

Repertoar se je vseskozi obnavljal, na začetku stoletja še slovenskimi, avstrijskimi in českimi vižami, med dvema vojnoma z italijanskimi, po zadnji vojni pa z dalmatinskimi in vižami slovenskih narodno-zabavnih ansamblov.

GODČEVŠKE ZASEDBE

(Gunci, Gudci, Zingelci, Zunzalci, Zinzalci, Zingarji, Ziguzaini, Cicmarji, Piščaci)

Osnovnemu jedru viulin-bajs so se pogosto priključili še drugi instrumenti, kot so klarinet, korneta in bombardin.

V razširjeni zasedbi viulin prevzame vlogo *šekundivnaja* (t. j. spremljave). Eden od viulinov "*šekundiva*" tudi v zasedbi 2 viulina-bajs. Če sta dva viulina prisotna v zasedbi z drugimi instrumenti, en viulin "*šekundiva*", drugi pa igra *kompjamento* (komplamento, kompanjamento, drugi glas).

V Istri sem zabeležil sledeče zasedbe:

viulin(1 ali 2)-bajs,
viulin(1 ali 2)-bajs-klarinet,
viulin(1 ali 2)-bajs-klarinet-korneta,
viulin(1 ali 2)-bajs-klarinet
(1 ali 2)-korneta-bombardin.

V novejšem času je v zasedbi tudi harmonika.

Kot viulin in bajs imajo tudi ostala glasbila od kraja do kraja drugačna imena ali so pod istim imenom mišljeni različni instrumenti. Tako je klarinet: klarin, karalin, karlineto, piščala; korneta pa: tromba, trombeta, piščala.

GODCI

Godčevstvo je v Istri bilo večinoma polprofesionalno, osnovni dejavnosti sta ostajali kmetovanje in obrt. Obrtnike so imeli za boljše violiniste, ker so imeli "več leganti prsti". Dobri godci so bili iskani daleč naokoli in ti so lahko zahtevali večje plačilo. Najboljše priložnosti za dober zaslužek so bile svatbe in plesne zabave, kjer so ples prodajali na dražbi.

Kot dobre skupine so veljali godci iz Pomjana, Kotli, Altini, **Njanfi** iz Sorbara, **Keršiči** iz Kluni in **Mihci** iz Zamaskega dola. Med samimi godci so bili cenjeni polinstrumentalisti: **Bepo Marušič Učarić** (Marušiči), **Rodolfo Vodopija Korežin** (Račički breg), **Josip Ščulac Miletov** (Ščulci); violinisti: **Anzolo Altin** (Altini), **Genio Jugovac Martinez** (Filarija), **Žamarić Majcan Tapalić** (Zamaski dol), **Bepo Sirotić Sergoban** (Sergobani), **Nadalin Gržinić** (Brižac), **Rišto Gomieroc** (Gomila), **Žvelto**

Notni primer 12; 1: melodija, 2: šekundivanje, 3: kompjamento pod melodijo("zdola"), 4: kompjamento nad melodijo("zgoron")

(Kubertun); bajsisti: **Berto Pucer Macul** (Martinčiči), **Karlo Gržinič** (Kotli), **Šandro Bolterštajn** (Bijančiči).

SKLEP

Z ustanavljanjem godb na pihala so se na podeželje začeli širiti tudi zametki glasbene izobrazbe. V večini primerov je bil sicer glasbeno izobražen le vodja godbe, vsi drugi pa so igrali po njegovih navodilih. Vsak godec je izvajal melodijo, ki mu je bila dodeljena in od nje ni smel odstopati. Ta standardizacija je, v nasprotju s prejšnjo relativno svobodo individualne interpretacije, ustvarila oziroma uveljavila nova estetska merila. Razlika med vaško in mestno glasbo se je skorajda izničila.

Na viulin in bajs so igrali še naprej, a med ljudstvom je za "pravo" muziko že veljala samo godba na pihala, medtem ko so postali violinisti in bajsisti le "tisti, ki igrajo po starinsko".

Novi situaciji so se prilagajali z razširitvijo zasedbe. Bajs je prevzel linijo basovskih instrumentov v godbi, a ob prisotnosti klarineta in kornete je bila viulinu dokončno določena le tehnično manj zahtevna vloga spremljave.

Drugi problem je bila uveljavitev novih tonalit, kot so Es, B in F dur, kar so nekateri violinisti reševali z ne zmeraj uspešnim preuglaševanjem.

V vsakem pogledu je violinist postal le neobvezen član skupine in v teh okvirih se njegova tehnika ni mogla razvijati. Boljši violinisti so skoraj po pravilu ostajali posamezniki, ki so, bodisi zaradi odročnosti kraja, kjer so živeli, bodisi zaradi lastne izbire, še naprej igrali viulin v majhni zasedbi. Ponovilo se je torej tisto, kar so v istih krajih stoletje prej z uveljavitvijo violine doživeli godci na mih.

Razlog za opuščanje viulina in (manj) bajs gre iskati tudi v pojavu harmonike. Ob sami modernosti glasbila (čeprav v primerjavi z viulinom omejenih možnosti), je predvsem prevladal ekonomski dejavnik. Harmonikaš je namreč lahko nastopal sam namesto prejšnjih vsaj dveh godcev in stroški najemnine so se zmanjšali za polovico. Tako je mnogo violinistov in bajsistov prešlo na igranje harmonike.

Nenazadnje so na ljudsko glasbo Istre močno vplivale tudi splošne poveljne razmere, ki so pripeljale do množičnega izseljevanja ravno z območij, kjer sta bila viulin in bajs najbolj razširjena.

RIASSUNTO

Le tradizioni dei complessi di strumenti ad arco nell'Istria settentrionale sono legate alla composizione di base composta dal violino ed il bassetto, eccezion fatta per la nuova fisamornica. Che la loro presenza non sia soltanto un tentativo di copiare la composizione dei complessi di musica artistica lo testimoniano sia l'organologia che il repertorio. Legami con la musica artistica vanno cercati anche nel periodo del barocco musicale. E' evidente il carattere transnazionale dei due strumenti.